

مُشَاطِقَةُ

محل مطبعه واداره :

جفال اوغلنده امنيت
صندوخی جوارنده
شنگول يقوشنده
۲۲ نومرو

افطار :

مسلكمزه موافق آثار
جدیده مع الممنونیه
قبول اولور
درج ایدلهین آثاراعاده اولنماز

دیر ، فلسفه ، علوم ، ادبیات و سیاسیات و بالخاصه احوال و شؤون اهل و عیال و رفاهت و بر نشر اولور .

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسلری :

درسمعادته نسخہ سی ۵۰ پارہ در

قیرلہدن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضلہ آلیر

ابوالعلاؤین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تأسیسی
۱۰ تموز ۳۲۴

سنہ لکی	اتی آیفانی	غروش	روبلہ	فرائق
۶۵	۳۵	۳۰۰	۹	۱۷
۶۰	۳۰	۲۵۰	۸	۱۶
۵۵	۲۵	۲۰۰	۷	۱۵

بشنجی جلد

۲۵ رمضان المبارک پنجشنبہ ۱۶ ایلول ۳۲۶

عدد : ۱۰۸

نفسیہ شریف

انوارت آن

۲۱ - یا ایہا الناس اعبدوا ربکم الذی خلقکم

والذین من قبلکم لعلکم تتقون .

[جناب اقدس کبریا ، کتاب کریمک علو درجہ سنی وانک حقندہ ناس اوج فرقہ ، یہ آریلہرق بر فرقہ سی اکا اخلاص ایله ایمان ایدوب متضمن بولندیی شرائع و احکامی محافظہ ایلدیکنی و دیگر فرقہ دخی اکا قارشو اظهار کفر و عناد ایدرک امر و نہیہ قطعاً اجابت ایلمدیکنی ، اوچنجیسی ایسہ بو ایکی فرقہ ارہ سندنہ مخادعہ و تفاق ایله مذذب بر فرقہ بولندیقی ذکر ایلدکدن و ہر فرقہ بی خواص و اوصافیلہ توصیف ایدوب ہر برینک عواقب احوالی دخی بیان ایتدکدن صکرہ انلری تہیز و تشیط ، امر عبادتی تفخیم ، کلفت عبادتی لذت خطاب ایله جبر و تلافی ایچون علی سبیل الالتفات کندیلرینہ توجہ ایدرک جملہ سنہ بردن عبادتی امر ایدیور ، بیوریورک]

ای ناس سزی و سزدن اولکیلری خلق ایدن ربکمزہ عبادت ایدک مأمولدرکہ اتقا ایدرسکمز [سزہ و سزدن اول کذار ایدن ام سالفہیہ شامل معنای ربوبیت و خالقیتی ملاحظہ ایدکدہ ذات الوہیتہ خشوع و اخلاص ایله وادب و حضور ایله عبادت ایدک . او سزی کتم عدمدن خلق و ایجاد ایلدی ، بر قطره منیہ سمع و ابصار وافتدہ

احسان ایتدی . سلفکمز کبی سزی دہ نعمی ایله تغذیہ و کرمی ایله تمیہ ایلدی . مواہب فطریہ دہ سزی سلفکمزہ مساوی قیلدی ، انلرہ خلقہ و ہدایہ نہ انعام ایتدیسہ سزدہ آنی انعام ایلدی . سز ربکزی کورمسہ کزدمہ او سزی کورر و محل اخلاص اولان قلوبکمزہ نظر ایدر ، شو حالہ سز ذات الوہیتی باقوب کوربور . مشکمز کبی اکا خشوع و حضور و اخلاص ایله جملة عبادت ایدک و عبادتہ شو خشوع و حضور و اخلاصی نفوسکمزہ احساس ایتدیرمک اوزرہ معنای ربوبیت و خالقیتی درپیش مطالعہ ایدرک استعانہ ایلاک . ذات الوہیتہ حضور و اخلاص ایله عبادت ایدرسکمز مأمولدرکہ نائل فوز و نالاح اولان زمرہ اهل تقوا یہ داخل اولورسکمز .

آیت کریمہ دہ واقع [الناس] ایله مراد ، عصر نزول قرآنندہ موجود اولان کافہ مکلفین در ، جونکہ [الرجال] ، [النساء] کبی محلی باللام جمعلر ، [القوم] ، [الرہط] ، [الناس] کبی اسم جمعلر کرک استعمالہ و کرک صحابہ کزین حضر اتک بونلرک عمومیتی ایله استدلال ایلدکری شایع و ذایع بولمسنہ نظرراً عموم افادہ ایدر . دین مبین احمدینک مقتضای خطاب و احکامی عصر نزول قرآنندہ موجود اولان مکلفین ایله انلردن صکرہ الی قیام الساعہ پذیرای وجود ارلان مکلفینک کافہ سنہ شامل اولدیغندن بو ایکسجیلردہ آتیدہ واقع خطابک تحت حکمندہ داخلدرلر . عقلمہ ایله حسن بصری حضرا - تنک : یا ایہا الناس خطابیہ نازل اولان حکملر مکیدر دیمش اولدقیرینہ دائر روایت آیت کریمہ نک مؤمنین ایله فرق سائرہیہ عام و شامل اولمسنہ منافی دکلدر ، زیرا آیتک مکدہ نزول ایلمسندن حکمنک اهل مکہ یہ اختصاصی ایجاب ایلمدیکی کبی او زمان اهل

مکه تمامیه کفره اولمقلری جهته حکم آیتک انلره مختص اولمندن کفارہ مخصوص اولمسی ده لازم کز- س ش . بوراده وارد خاطر اولان دها دیگر سؤاللرک دخی جوابلری مفسرین کرام طرفندن ویرلمشدر . هر شی که قرآن بزه انی امر ایدیور واکا نظر ایتکه بزی ارشاد ایله یور ، انکه اشتغال قرآن ایله اشتغال دیمکدر . ایددی قرآن : « یا ایها الناس اعبدا ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم » دیه امر ایدنجه بو بزی خلقتمزده کی حکم واسراردن عبرت المغه ایقظ اولدیفندن بزی او حکم واسراری تحری ایلملی یز ، نته کیم « وفی انفسکم افلا تبصرون » بیورلمشدر . بو امر بزی ائم سالفه نیک تاریخندن عبرت المغه ارشاد ایدیور ، نته کیم دیگر بر آیتده « قل سیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلکم » دیه وارد اولمشدر . بونک امثالی پک چوقدر .

انسان نه زمان قرآنک معانیسه آشنا اولور واسالینده کی حلاوتی طادار ایسه انجق اوزمان قرآن ایله متأثر اولورده نفسی انک وعدیله مطمئن اولور ووعیدینه خضوع وخشوع ایدر . قرآنک معانیسه آشنا اولق واسالینده کی حلاوتی طامق ، ابن هشامک نحوی کبی بعض کتب نحوه وعبدا القاهرک بلاغتی کبی بعض فنون بلاغته نظر ایله برابر کلام عربی بلینی مزاوله ایله حصوله کلور . بو نظر و مزاوله دن صکره اوا نسان ایچون لغت عربیه یی اکلامقده بر ذوق حاصل اولور و بو ذوق کنندیسی فهم قرآنه اهل ایدر . امام ابوبکر باقلانی دیمشدرکه : « بلاغته ممارسه پیدا ایتکسزین بلاغت قرآندن بر شیئی فهم ایتک کندینه ممکن اولدیفنی زعم ایدن کیمسه کاذب مبطلدر » .

ایمدی بالغ ورشید اولمش وطالب علم بولمش بر مسلم ایچون طوغریمی درکه قرآنی کندینه پیشوا ایتسون وانی مشعله هدایت اتخاذا ایدوب ناس اره سنده و بدعتلر ظالماتی ایچنده او نور ایله یوریمسون او کزده دشوار ایکی عقبه وارکه بو ایکی عقبه یه صالدرمدجه بولندیغمز حالدن ارتقامکن دکدر . بونک بریسی عطالت و دیگر کی جناب حقک بزه اولان نعمتلرینک قیمتی بیلمیوبده نفسمزه قصور عزو واسناد ایتکدر . بو ایکی خصلتک صاحبی کنندی خیره ارشاد وحقه هدایت ایدن کیمسه یه ، کندینه طبیعتک ضدینی تکلیف ایلدیکی ایچون بنض وعداوت ایدر وضلال وغوایتی اعترافدن برکریزکاه اولق اوزره مرشد وناصحی قدح ومذمتدن بشقه چاره بوله ماز . جمله مزه لازم اولان شودرکه نفسمزه و برده قرآن عظیم الشانه نظرایده لمده عقائد و اخلاق واعمالمزی انکه وزن ایدم ، هانکیمزک میزانی زیاده کلورسه او مسلم حقیقی در ، جناب حقه حمد ایتسون ، یوقسه زیاده یه باعث اولان احواله سعی وغیرت ایلسون . بزم بولندیغمز حاله مدید بر نظر ایله نظر ایلککلکمز ودرین درین تفکر ایتککلکمز لایبدر ، تفکر ایتیمان ره راسته یول بولماز ، ره راستی بولیمان ایسه ضالدر . « فما ذا بعد الحق الا الضلال » - ع .

[لعل] کلهسی معنای وضعیسی اعتباریله وقوع ایله عدم وقوع اره سنده متردد اولوبده وقوعی مرجح اولان بر امرک

وقوعنه امید وار اولمقی افاده ایدر . بر شیئتک وقوعنی توقع وامید ایتک نه اوله جفنی بیله امکان نشأت ایده جکی جهته جناب علام الغیوب حقنده محال اولدیفندن مفسرین کرام کله مذکوره ایله بو مقامده مراد اولان معنایی بروجیه آتی بیان ایتشاردر : [لعل] کلهسنک افاده ایلدیکی توقع وامید جناب حقه دکل ، عباده راجعدر ، چونکه بر شیئتک حصوله انتظار او شیئتک عاقبتی بیلمدیکی زمان اولور ، بو ایسه علام الغیوب اولان جناب باری حقنده محالدر . یاخود ملوک واکبر ایفاسنی تصمیم ایتدکلری وعدلرینی [لعل] اوله بیلور ، مأمولدر [امثالی ادالر ایله ایراد ایتکه معتاد اولدقلرندن کلام الله بو اسلوب اوزره وارد اولمشدر . یاخود [لعل] کلهسی بعضیلرینک دیدیکی کبی [کی] یعنی [تاکه] معناسنده - ف . [لعل] اداتی [کی] معناسنه کلزسه ده اطماع معناسنه یعنی امیدوار ایتک معناسنه کلور ، کریم ورحیم اولان ذاتک ایسه امید اولنان بر شیئتک حصوله امید ویرمسی وعد قطعی دیمک اولدیفندن [لعل] کلهسی [کی] معناسنده در دینلمشدر - ک .

بو آیت کریمه توحید باری نک وجوبی وذات اقدسه عبادت کافه ناس اوزرینه متحتم اولدیفنی بعبارتها ناطق اولمقله برابر انفس و آفاقد منسوب آیات تکوینییه نک مطالعه سی بوکا بر حکم قطعی ایله حکم ایلدیکنده باشارته ناسی ارشاد ایدیور . ناسک کرک کندیلرینک خلق وایجاد و کرک اسلافک خلق وایجادلری وجود باری یه انقوی شاهد ، الی واضح دلیل اولدیفنی جهته آیات تکوینییه دن اولانلرک نفسارینه تعلق ایدن خلق وایجاد بیان ایدیلوب آتی الذکر آیتده دخی میشتلرینه تعلق ایدن آیات تکوینییه ایراد بیورلمشدر - س .

۲۲ - الذی جعل لکم الارض فراشاً والسماء بناءً وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقاً لکم فلا تجمعوا لله انداداً وانتم تعلمون

[آیت سالفه ده حق سبحانه و تعالی حضرتلری قوللرینه نعمت ایجاد و مواهب فطریه ده کی نعمت تساوی یی تذکار ایلدیکی کبی بو آیت کریمه ده دخی عبودیتی خاصه ذات الوهیتته شایان قیلان بعض خصائص ربوبیتی انلره ذکر ایدوب بیوریو : اورب ذیشان] که ارضی سزک ایچون فراش وسمایی بنا قلدی [جناب حق جلائل افعاله قادردر ، عبادت و اجلاله شایان خداوند عظیمدر ، جمیع نعم ایله منعم ، اعلا ی مراتب شکره جدیددر . ذات اجل اعلاسی ارضی آرام وحضورمزه ، سیر وسفرمزه ، زراعت وحرثه ، اعمار و تزیننه وسائر بیکارجه مصالح ومنافعمزه موافق صورتده فرش وبسط ایلدی وآسمانی کبودی ستره شفاف شکلنده بر نظام بدیع ایله انک اوزرنده

دخی اتساج جرمه مبنی در ، یوقسه کروی اولمادنی ایچون دکدر . بعض ناس بوکی اطلاعات و تعیراتدن ارضک کروی اولمادینه ذاهب اولمشلرسده بو بروهم محضر ؛ منشأ غلطری قرآن کریمده ذکر اوانان الفاظ لغوییهی اهل فنون ارهسنده صکرهدن پیدا ارلمش مصانی اصطلاحیهیه حمل ایلماریدر . محققین علمانک بو مبخده نقل اولونان سوزلری ، الفاظ قرآنییهی مصانی اصلیهسندن خلاف ظاهره صرف ایله ارضک کروی اولمادینی استنباطه قالدقشان ارباب اوهمامک زعمارینی رد ایچون ایضاح حقیقتدن عبارتدر ، تأویلات و تکلفات دکدر . کتاب عزیزده ارضک کروی اولمادینی ایهام ایدوب ده محتاج تأویل اولور هیچ برشی یوقدر .

ثمرات و محصولاتک ظهوره کلی الله تعالی نک قدرت و مشیتی ایلدر ، لکن حضرت باری [عز شانه] ثمراتی ظهوره کتورمکه طوپراق ایله صودن مزوج صوی حیوانک نطفهسی کی سبب وماده قیلمش ، یعنی طوپراق ایله صودن مزوج مادهیه ثمراتک صور و کیفیات متخالفهسی افاضه اوزرینه عادت الهیه جاری اولمش ، یاخود الله تعالی صوده قوه فاعله وارضده قوه قابله ابداع و ایجاد ایدوب بو . ایکسینک اجتماع و تقاعلندن صنوف ثمرات و محصولات تولد ایلمشدر . باری تعالی و تقدس حضرتلری اسباب و موادک کندیلرینی فصل بلا واسطه ابداع بیورمشمسه اشیانک کافهسنی ده اسباب و مواد بولنقسزین ایجاده قادردر ؛ فقط اشیایی بر حالن دیگر بر حاله تدریج و بر مرتبهدن دیگر مرتبهیه نقل ایدرک انشا و ایجاد بیورمسنده عظمت و قدرت الهیهسنه اولی الابصارک عطف نگاه عبرت و عرفان ایلملرینی هر دم تجدید ایدر صنع و حکمی واردر . اشیای ترتیب و تدریج بولنقسزین دفعه انشا ایداش اولایدی بدایع حکمت دمادم تجلی ایتماش اولوردی - ک ف ق س .

سمادن نزول باران خصوصسنده نقل کلام ایله بعض مفسرین دیورلرکه سما ایله مراد سجابد ، زیرا سقف وامشالی کی سندن یوکسک نه قدر شی وار ایسه هپی [سما] اولدیغندن سجابهده [سما] اطلاق اولور . یاخود اجزاء رطبه نک یعنی انخره نک اعماق ارضدن جو هوایه یوکسلرک ابر باران افشان اولمش جریان عادة الله اوزره هوا و حرارت شمس کی اسباب سماویه ایله حصول بولدیغندن بو علاقه و ملاسه ایله [سمادن صو انزال ایلدی] بیورلمشدر .

شوحالده ، امطار یردن قالقوب هوانک طبقه باردهسنه تصاعد ایدن انخره دن تولد ایلدیکی حالده آیت کریمه بوکا مخالف دوشیوردهی سؤال وارد اولماز . « وانزلنا من المعصرات ماء ثجاجا . لنخرج به حبا ونباتا و جنات الفافا »

سوره انبیاده « وهوالذی خلق اللیل والنهار والشمس والقمر کل فی فلك یسبحون » نظم جلیانک تفسیرنده فخرالدین

بنا و تکوین ایدوب جابجا ایقاد ایدلمش ، صابیح کی نظر ربا اولان اجر امنیه احسان ایلدیکی قانون جاذبه ایله طوتهرق ارض اوزرینه سقوطدن وبری برلریله تصادمدن منع ایتدی . بو مقامده ملاحظهسی واجب اولان شی ، الله تعالی نک قدرت و عظمتی ، سعه فضل و رحمتی تصوردر . [وسمادن ماء] مطر [انزال ایدوب سزه رزق اولمق ایچون انکه] یردن [ثمرات] و محصولات] چیقاردی . ایدمی سز [بو حقایق] بو احوالی ؛ ذاتکزه و معیشتکزه متعلق بو الطافی کوروب [بیلدیکنر حالده] الله انداد [وشرکا] اتخاذ ایتیک .

[ند] نونک کسریله ، لغته مثل ومانند مغناسنده . جمی : انداد . بوراده [ند] شریک دیه تفسیر اولمشدر .

ارضی فراش ایتمه نک معنای : صویک طبی ارضی قوشاتمق اقتضا ایدرکن جناب باری انک بعض قطعه لرینی صو اوزرینه چیقاردی وانی نه یک صلب و نه یک یومشاق یرادوب زراعت و اعمار قابیل اوله حق صورته بو ایکسی ارهسنده قیلدی ، بو جهته روی زمین دوشنمش دوشک کی انسانلرک بالوجوه حضور واستراحتارینه مهیا اولدی دیمکدر ؛ بو ایسه ارضک مسطح اولمشنی ایجاب ایتز ، زیرا انک حجم و جرمی غایتله بیوک وکنیش اولدیغندن کریت شکلی انک اوزرنده استقراره وکمال سهولته آمد و شده وابشای آدمک دیگر منافعه قطعا مانع دکدر - ک ف ق س

فخرالدین رازی حضرتلری سوره بقره دن ۱۶۵ نجی آیتک تفسیرنده ظل ارضک استداره سیاه دخی ارضک مستدیر الشکل اولدیغنه استدلال ایلمشدر . اوراده دیورکه خسوف قردیمک شمس ایله قمر ارهسنه ارض حیولت ایتدیکی زمان قمر اوزرینه تمتد اولان ظل ارض سبیلله جوهر قردن نورک زائل اولمش دیمک اولدیغندن خسوف قمر ظل ارضک کندیدر . تمتد اولان بو ظل ایسه قمرک بعض جزئی منخسف اولدینی و قتلرده مشاهده ایلدیکی اوزره مستدیر اولدیغندن او ظلی حصوله کتورن شکل ارضک دخی مستدیر اولدینی نمایان اولور - انتهى ، ملخصاً .

تنبيه

محققین علمانک ارض مسطح دکدر دیملری مسطحله کریته منافی اولان معنای اصطلاحیسی اعتباریلدر ؛ « و الى الارض کیف سطحت » آیت کریمه سنده ارضه اثبات اولنان سطح ایسه معنای لغویسنده مستعملدر ؛ شو حالده انلرک کریته مقابل معناه ارضدن نفی ایتدکاری تسطیح ، بو آیتده معنای لغویسی اعتباریه اکا اثبات اولنان تسطیحه منافی دکدر ؛ چونکه نفی اولنان تسطیح معنای اصطلاحیسی ، اثبات ایدیلن تسطیح معنای لغویسی اعتباریلدر . اهل لغت تصریح ایتشلردرکه سطحک اصل معنای یاپوپ درشه مکدر ؛ [سطح الله الارض] دینورکه الله تعالی ارضی یاپوپ دوشه دی دیمکدر . ارضه بسیط دینلمسی

رازی حضرت تری کلام عربده هر دوران ایدن شیئه [فلک] دینلیدیکنی وجی [افلاک] اولدیغی سویلدکن صکره : « ماهیت فلکده اختلاف اولنهرق بعضیلری فلک بر جسم اولیوب نجومک مدار وحرکنندن عبارتدر دیدیلرکه فحاک قوی بودر . اکثر ناس ایسه افلاک نجومک کنیدیسی اوزرینه دوران ایتدیکی اجسامدر دیدیلرکه ظاهر قرآنه دهـا قریبدر » دیه ماهیات افلاکه دائر اقوالی اوراده دهـا بعض تفصیلات ایله بیسان ایلمشدر . لکن « کل فی فلک یسبحون » قول کریمندهکی [سباحه] تعیر شریفی ذکر اولنان شو ایکی ذهـابدن هانکیسنی تأیید ایدیور ، دوشونلسون .

برکت زاده اسماعیل حتی

تصحیح

نسخه سالفه نك ايكنجی صحیفه وستوننده [باران کبی در] ، اوچنجی صحیفه نك برنجی ستوننده [جلال سیوطی دیورکه رعد] ، ینه بو صحیفه نك او ستوننده [محدثینک کذبیه نص] [یرینه سهواً] [باران کبی در] ، [دیورکه کویا رعد] ، [محدثینک کذبیه نص] دیه ترتیب اولمشدر .

تاریخ اسلامیت

نام مستعار به درفتور « دوزی » نك ترجمه مترجم

به اله سنه فارسی ربه

— ۲۹ —

ینه دفتور (دوزی) دیور :

« معلوم اولدینی اوزره بوسجیهده اولان آدمردرکه افکار دینییه الکیزیده سهولتله میال اولورلر . محمد « ص ع » ایچونده ایش بویه اولدی . » دفتور (دوزی) نك بو « سجیه » دیدیکی یوقاریدن بری صایوب دوکدیکی شیلری انتاج ایدن طبیعت عصیهده عبارت اولیورسه حدیثاننده معناسز ، مناسبتسز بردهوای نجیه اوله جنی کبی دنیاده نه قدر دیندار کیمسه لر واریسه هپسی عصی ، نه قدر عصی اشخاص بولنورسه جمله سی افکار دینییه صاحبی اولمق اقتضا ایدر . بو حکم کلی ایسه — معلوم اولدینی اوزره — ثابت دکل ، بلکه ظاهر البطلاندر .

یوق ؛ اگر ذکر ی الکی یاقین اولان « عالی فکرلردن محرومیت ، احتشام بلاغت مجذوبیت » خاصه لرینه حصر ایدیلسه او حالده بوتون دینسزلرک افکار عالیله ایله مشتر ، ذوق بلاغدن عاری و بلکه متفر اولملری لازم کلیر . بوده صحیح اولماقله برابر کولنج برادعایه منجر اولور . چونکه دینسزلر یکدیگری نظرنده علویت افکاره نسبتله عیوقه چیقارلمق امکانی واریسنده بونلرک ایچنده هیچ بر شخص بلیغ ، شعروانشایه قادر فرد آفریده بولنه میه جنی ده ادعا اولنه بیلیرمی ؟

« دیگر لرله ، یهود لرله ، خریستیانلرله ، حنیفلرله و باخصوص زیدبن عمرو ایله مسائل دینییه اوزرینه مباحثه ایتکی سوردی . » بوراسی ده پک آچیق بریالاندر . رسول اکرم افندیمر حضرت تری

قبل النبوه هیچ بر فرد ایله مباحثات دینییهده بولنماش ، حنفادن معدود زید بن عمر و بن نفیل ایله یالکنز بردفعه کعبه معظمه اوکنده ملاقی اوله رق آرهلرنده براییکی لاقیردی تعاطی ایدلمشدر . عقلده بونی ایجاب ایدر ، روایتده ، امیدکی امر قطعی اولوب دور جاهلیده یاشایان بر ذات ذاتانه دن بحث ایده بیلیر . کتب سماویه دمنی ؟ علوم و فنون مدونه دمنی ؟ « زید بن عمرو نه موسویک ، نه ده عیسویک خوشنود ایده مه مش ایدی . قومنک دیننی « بتپرستلیکی » علی . الاء الناس رد ایتشیدی . دین حقیقینک اینی آراق مقصدیله دورا دور سیاحتلر اختیار ایتش ایدی . وشمادی حرا طاعی اوزرنده منقیأ یاشا بوردی . »

بو افاده اساساً طوغر وایسنده پک ناقصدر . نهایتنه برده خلاف حقیقت سوز قاتلمشدر . بناءً علیه حقیقت حالی یازمه محبور اولیورز . مشار الیه زید بن عمر و بن نفیل القرشی العدوی — عشره مبشره دن — سعید بن زید خضر تری نك پدری و عمر الفاروق افندیمرک عززاده سیدر حضرت نبی افخم افندیمرله قبل البعته کورشمش ، مؤخر آشامده نصرانیلر النده مقتول اولمشدر . کنیدیسی ارباب بصیرت و اصحاب عرفاندن اولوب وقت جاهلیتهده شایع اولان پرستش اصنامدن و اولنره قربان کسمک و ناملرینه کسلمش اولان قربان اتی یمک کبی اوضاع و عادات جاهلیه دن اعراضله موحدلک یولنی طومش و بو اعتقادینی قصائد مشهوره سیله عالمه اعلان ایتش ایدی .

بر قصیده سنک ایلك بیتلری بروجه آتیدر :

(اربا واحدا ام الفرب . ادين اذا تقسمت الامور

عزات اللات والعزی جیعا . كذلك یفعل الرجل البصیر)

طبقات ابن سعد دن عامر بن ربیع (رض) دن روایت اولدینی اوزره مشار الیه دیمش که زید بن عمر برکون بکا خطاباً شویله بر افادهده بولندی . دیدی که « بن قوممه مخالفته ابراهیم واسماعیل (علیهما السلام) ملتته اتباع ایلدم . اولنلر اصنامه طامازلر و شوقبله مبارکه یه طوغرو نماز قلمقدن کیری طورمازلردی . بن بوصیردهده اولاد اسماعیلدن بحث اولنه حق برنجی انتظارندهیم . فقط قاوشه جنمی امیدایمیورم . سنک مدت حیاتک اوزارده اول حضرت نه ملاقی اولورسنه ک سلامی تبلیغ ایده سک . ایمان و تصدیقی ده کنیدیسنه خبر ویره سک « بعنایة الله بکا اسلامیت نصیب اولدقن صوکر رسول اکرم » صلعم حضرت لرینه زید بن عمروک سلامیله امانت سوزنی عرض ایلدیکمه سلامنی آلوب کنیدیسنی رحمتله یاد ایتدی و « بن اونی جنت اعلاده کز رکن کوردم » بیوردی .

توحیده و یوم بعته دائر سوزلردن طولانی مکهلیر جناب زیده راحت ویرمزلردی .

حقائقه دیورکه حضرت عمر الفاروقک پدری « خطاب » زیدی بویه حککو کوردیکی . اصنامدن مرض و اوضاع اهل جاهلیتهده مترض بولدینی جهته کنیدیسنه اذا وجفا ایدر ، کعبه جوارینه اوغرامسنه مانع اولوردی .

[بو اثناده آره صره جبل حرا جهتتهده طولاشمقده اولدینی

« بلوغ الارب » کتاپنده مصرح ایسنده او یله مدت مدیده جبل مذ